

Смернице за примену CeOS принципа у земљама Западног Балкана

Сажетак

Отворена наука (Open Science - OS) и грађанска наука (Citizen Science - CS) су два различита, али повезана концепта која могу значајно унапредити квалитет научних и иновативних резултата, истовремено промовишући ангажовање јавности у научним и технолошким истраживањима, отвореност у датим процесима, као и активно учешће грађана.

Промовисањем транспарентности и сарадње, OS може помоћи у смањењу пристрасности и унапређењу квалитета научноистраживачких резултата. Такође, може довести до ефикаснијег и делотворнијег коришћења истраживачких ресурса и повећати утицај и релевантност научних истраживања у друштву.

Са друге стране, грађанска наука подразумева активно учешће јавности у научноистраживачким пројектима. Она може имати много облика, укључујући прикупљање података, спровођење експеримената или анализу података. Омогућава појединцима и заједницама да учествују у научним истраживањима, допринесу научним открићима и боље разумеју научне проблеме. CS такође може помоћи у демократизацији научних истраживања укључујући грађане који немају ни формалну ни неформалну обуку за спровођење научних истраживања или приступ истраживачким

ресурсима. Укључивањем ширег круга учесника у научна истраживања, могу се генерисати нове идеје и перспективе, те промовисати иновативни приступи.

Заједно, OS и CS могу се међусобно допуњавати и довести до инклузивног, транспарентног и колаборативног научноистраживачког екосистема. Такође могу промовисати ангажовање јавности у научним и технолошким истраживањима, што је од суштинског значаја за изградњу одрживијег и праведнијег друштва.

Ове смернице су осмишљене како би помогле високошколским установама и истраживачким библиотекама у унапређивању образовног, научног, иновативног и друштвеног утицаја њихових активности у области OS и CS. Садржи препоруке о томе како организовати и спровести ове активности на ефикасан начин, укључујући идентификацију одговарајућих учесника, постављање јасних циљева и одабир сврсисходних алата и ресурса. Смернице садрже и информације о томе како мерити и процењивати утицај ових активности. Додатно, дати су и примери добре праксе у региону у циљу промовисања активности и одржавања интересовања међу учесницима, а корисне су и за независне иницијативе које се односе на активности у области OS и CS.

Кључне вештине за библиотекарe који се баве грађанском науком обухватају комуникацијске, аналитичке, образовне и вештине управљања друштвеним медијима. Када је реч о стратешким разматрањима за истраживачке библиотеке, она обухватају партнерства, институционализацију, као и одређивање приоритета, политике и стратегије. У погледу оперативних активности, истраживачким библиотекама се саветује да спроведу мапирање истраживача и пројеката, идентификују и користе постојеће компетенције, прошире инфраструктуру и услуге и интегришу грађанску науку у образовни процес.

Уопштено, Смернице представљају вредан ресурс за сваку организацију или појединца који жели да промовише и се укључи у активности у области OS и CS. А следећи пружене Смернице, независне иницијативе могу унапредити утицај својих активности и подстаћи веће ангажовање међу својим учесницима.